GAZETA TRANSILVANIEI.

REDACŢIUNEA ŞI ADMINISTRAŢIUNEA:
BRAŞOVŬ, piaţa mare Nr. 22.

„GAZETA" IESE ÎN FIECARE ḌI.

Pe unŭ anŭ 12 fior., pe şése lunĭ 6 fior., pe trei lunĭ 3 fior.
România şi străinătate:
Pe anŭ 36 fr., pe şése lunĭ 18 fr., pe trei lunĭ 9 francĭ.

ANULŬ XLVIII.

SĔ PRENUMERĂ:
la poşte, la librării şi pe la dd. corespondenţĭ.

ANUNCIURILE:
O seriă garmondŭ 6 cr. şi timbru de 30 cr. v. a. pentru fiecare publicare

Scrisorĭ nefrancate nu se primescŭ. — Manuscripte nu se retrămitŭ.

Nr. 123. Lunĭ, Marţĭ 4 (16) Iunie 1885.

Braşovŭ, 3 (15) Iunie 1885.

In sĕptĕmâna trecută s'au terminatŭ alegerile pentru parlamentulŭ centralŭ din Viena. Resultatulŭ lorŭ a fostŭ favorabilŭ pentru partida comitelui Taafle.

Intre 352 deputaţĭ sunt 181 de partida guvernului: Cehĭ, Polonĭ, Slovenĭ, şi aşa numiţii feudalĭ şi fracţiunea clericală la lui Lienbacher; 132 deputaţĭ se ţinŭ de partida liberală germană; 22 de deputaţĭ formézā grupulŭ centraliştilorŭ, care ocupă o posiţiune deosebită între cele două marĭ partide; 4 deputaţĭ se ţinŭ de partida antisemită şi 3 de partida democrafă, ce se recrutéză din poporaţiunea suburbielorŭ Vienei.

Maioritatea guvernamentală se va divisá şi pe viitorŭ în mai multe fracjiunĭ séu cluburĭ, precum clubulŭ Polonilorŭ cu 57 membri, clubulŭ Cehilorŭ cu 77, clubulŭ Hohenwart cu vre-o 40, clubulŭ Liectenshstein cu vre-o 18, în fine fracţiunea Lienbacher cu vre-o 8—10 membri.

Partida liberală-germană a pierdutŭ cu totulŭ 15 mandate. Intre acestea se aflá şi mandatele câştigate de antisemiţii şi democraţii nemţĭ, carĭ nu vorŭ merge în tóte cestiunile cu guvernulŭ.

In totŭ casulŭ partida dréptă pe care se razimă guvernulŭ s eşitŭ mai întărită din aceste alegerĭ. Tocmai acéstă împrejurare însă face organulŭ principalŭ alŭ partidei germane sĕ ḍică, că „a crescutŭ puterea maiorităţii asupra guvernului"; că guvernulŭ posede numai amicĭ egoisticĭ, carĭ speră sĕ fiă sprijiniţĭ din parte-i în nisuinţele lorŭ naţionale şi că „comitele Taaffe are acum o maioritate, pe care trebue sĕ o câştige în fiecare ḍi şi pe care o póte pierde în fiecare ḍi".

Intr'adevĕrŭ, periodulŭ trecutŭ de şése anĭ ne dovedesce în modulŭ celŭ mai eclatautŭ, că este dificilŭ de-a guverna cu-o maioritate compusă din atâtea elemente deosebite cu aspiraţiunĭ şi pretensiunĭ deosebite, ca maioritatea parlamentară austriacă. Dér totuşĭ nu va pute susţiné nimenea, că în cei şése anĭ din urmă Austria n'ar fi fost guvernată şi încă mai bine guvernată de câtŭ de pildă Ungaria, unde maioritatea e compusă numai dintr'unŭ singurŭ elementŭ.

Cehii vorŭ pretinde o nouă reformă electorală, Polonii vorŭ cere alte noue concesiunĭ, ear clericalii vorŭ voi sĕ dobêndéscă ca scolile sĕ sĕ devină confesionale — ḍice organulŭ germanŭ — şi astfelŭ comitele Taaffe va fi silitŭ sĕ facă concesiunĭ, carĭ nu se mai potŭ mai unĭ chiar cu politica lui; atuncĭ dênsulŭ séu va trebui sĕ se facă unŭ federalistŭ cum se cuvine, séu sĕ recunóscă, că guvernulŭ sĕu a devenitŭ imposibilŭ.

In acésta urmă eventualitate îşĭ intemeiéză acum oposiţiunea germană speranţele sale. Deocamdată însĕ nu pré suntŭ prospecte pentru realisaraa lorŭ. Cabinetulŭ Taaffe pare a fi decisŭ de a înainta gradatŭ mai departe pe cărarea pe care a apucatŭ făcêndŭ tóte concesiunile posibile diferitelorŭ naţionalităţĭ şi partide pe carĭ se razimă. Şi óre sĕ nu-o pótă elŭ duce încă şése anĭ cu acésta politică?

Pentru Austria, ca statŭ poliglotŭ, nu putemŭ înţelege sĕ esiste o altă modalitate de a mulţămi tóte popórele ei pe cale constituţională, decâtŭ înaintarea în direcţiune federalistică. Décă comitele Taaffe s'ar opri la mijloculŭ drumului spăriându-se de consecinţe, atuncĭ ar dovedi numai că a lucratŭ făr' de nicĭ unŭ planŭ.

Acesta încă nu ar fi unŭ rĕu atâtŭ de mare pentru că au mai fostŭ destule guverne dela 1848 încóce în Austria, carĭ au lucratŭ fără de planŭ séu c'unŭ planŭ rĕu chibzuitŭ. Ne tememŭ însĕ, că neisbutirea politicei urmată de comitele Taaffe va fi o nouă dovadă, că în Austria lucrurile s'au încurcatŭ aşa de tare, încâtŭ e imposibilŭ de-a ajunge la o soluţiune satisfăcătóre pe cale normală pacînică.

Inimicii consolidărei interióre a acestei monarchii negreşitŭ, că aştéptă cu nerăbdare unŭ asemenea resultatŭ. In interesulŭ principiului egalei îndreptăţirĭ trebue sĕ dorimŭ însĕ, ca aşteptările de feliulŭ acesta sĕ nu se împlinéscă, şi ca cabinetulŭ actualŭ austriacŭ sĕ pótă aflá câtŭ mai curêndŭ formula adevĕrată şi corespunḍĕtóre pentru realisarea definitivă a acelui principiu.

Afacerea ajutorului de statŭ.

Cetimŭ în „Magyar Polgar":

Maiestatea Sa n'a luatŭ în considerare petiţiunea sinodului gr.-or., în care se ruga ca împărţirea ajutorului de statŭ sĕ se lase pe séma bisericii.

Precum se scie, biserica a împărţitŭ mai nainte suma ajutorului de statŭ de 24,000 fl. între preoţimea sĕracă. Dar se'ntêmpla, că preotulŭ sĕracŭ tóte primea, numai banĭ nu. Primea de obiceiu cuţite, bricege, ḍiare, cărţĭ, tipăriturĭ rubricate, pe care nu le putea mânca şi cu care nu'şĭ putea îmbrăca flămânḍii sĕi copii.

Statulŭ smulse bisericei unŭ astfelŭ de dreptŭ de împărţire, şi'lŭ reservà sie'şĭ şi dispuse, ca împărţirea sĕ se facă pe cale administrativă. Nu cumva că n'a lucratŭ corectŭ? Ba da. După dispositiunea cea mai nouă a guvernului se vorŭ da 4000 fl. Archiepiscopului, ca sĕ premieze pe preoţii cu simţĕminte patriotice.

Cine va priví lucrulŭ mai lămuritŭ, va înţelege, că tocmai biserica gr.-or. dă celŭ mai mare contingentŭ de indivḍĭ cu cugete nepatriotice. Va găsi chiarŭ, că protopropii gr.-or. şi preoţii ţinŭ morţişŭ la idea românismului; în acéstă biserică încăldescŭ ei şerpii şi îmulţescŭ veninulŭ lorŭ. In biserica gr.-cat. suntŭ moravurile pe acestŭ têrêmŭ mai dulcĭ. Acolo crează unŭ astfelŭ de spiritŭ întinsa administraţiune autonomă, aicĭ dependinţa lucréză rotolindŭ.

Dacă trecemŭ în revistă ḍiaristica română, aflămŭ, că cei mai înferbêntaţĭ publicişti rĕsarŭ din biserica gr. or. Mai fiecare credinciosŭ gr. or. este sangvinicŭ. Afară de acésta suntŭ fără cumpĕtŭ. fiindcă şi România are aceaşĭ religiune, o împrejurare care le insuflă putere şi încredere în sine.

Dacă lucrulŭ ar avé şi o altă basă, dacă nu ne-amŭ uita nicĭ la aceea, că la împărţirea ajutórelorŭ s'au observatŭ abusurĭ, n'ar rîde chiar biserica gr. or. de guvernŭ, că elŭ dă 24,000 fl. pentru premiarea ómenilorŭ exaltaţĭ? Cum sĕ scie guvernulŭ, cui şi pentru ce se dă banulŭ lui? Cum sĕ repareze elŭ greşéla comisă, ca pe viitorŭ sĕ nu se repeteze?

Sĕ admitemŭ că biserica gr. or. n'a împărţitŭ efecte, ci banĭ peşinŭ intre clerulŭ de josŭ, a ţinutŭ consistoriulŭ gr. or. sémă de aceea, ca sĕ nu se împărtăşéscă din ajutorulŭ de statŭ şi astfelŭ de ómenĭ, carĭ lucréză în contra ideii de statŭ? De acésta n'a ţinutŭ sémă! Da, se póte chiar admite, că s'au ajutoratŭ tocmai cei cu flenca (gura) mare.

Cine cunósce împrejurările, póte sci bine, că chiar între membrii consistoriului se află intransigenţĭ; ei bine, aceştia necondiţionatŭ 'şĭ-au validatŭ influinţa lorŭ. Aşa au primitŭ ajutorulŭ de statŭ tocmai aceia, carĭ au lucratŭ în contra ideii de statŭ ungarŭ. Nu bate la ochĭ, ca ómenĭ, carĭ lucréză în contra ideii de statŭ, sĕ mai capete pe deasupra încă 24,000 fl. ca rĕsplată, ca cu atâtŭ mai pe faţă sĕ păşéscă liberĭ de orĭce grijă? Era în adevĕrŭ o lume sucită!

Prin urmare guvernulŭ a lucratŭ corectŭ când a smulsŭ din mânile bisericii împărţirea ajutorului. Acum cererile de ajutorare se vorŭ esamina pe cale administrativă. Organele administrative nu vorŭ recomanda pe nicĭ unŭ petentŭ, care agitéză în contra ideii de statŭ.

Orĭ dóră acéstă dispositiune nu este corectă? Cui îi place sĕ lucreze în contra statului, acela sĕ nu se adreseze către statŭ pentru ajutorare. Celŭ ce necinsteşte instituţiunile nóstre, acela sĕ nu fiă avisatŭ la instituţiunile nóstre. Acestea suntŭ principii aşa de primitive, că adevĕrulŭ lorŭ nu se póte trage la îndoială.

Primesce biserica gr. or. situaţiunea? Noi nu scimŭ. Dacă nu o primesce, guvernulŭ totŭ va ajutora clerulŭ sĕracŭ. Dacă o primeşte, va fi numai spre binele ei.

Acestea suntŭ nonsensurile fóiei mamelucescĭ, la care noi rĕspundemŭ următórele:

Nu Maiestatea Sa a desconsideratŭ petiţiunea sinodului, — căcĭ noi avemŭ amĕnunţite informaţiunĭ despre dureróşa impresiune ce a produs'o asupra M. Sale fapta guvernului unguresců, — ci fraţii siamezĭ Tisza-Trefort, carĭ nu mai ţinŭ sémă nicĭ de dorinţele capului încoronatŭ d'a vedé mulţămite tóte popórele imperiului.

Nu pentru „sêmţĕminte patriotice" guvernulŭ vrea sĕ ajutoreze pe preoţĭ, ci pentru scopurĭ de maghiarisare, căcĭ nu Maghiarii suntŭ chemaţĭ a ne învĕţa patriotismŭ, ci trecutulŭ poporulŭ românŭ.

Nu din banii sĕi guvernulŭ ajută preoţimea nóstră sĕracă, ci din banii noştri, şi cu banii noştri voimŭ sĕ se ajutore aceia, carĭ lucréză în interesulŭ binelui şi păcii, ér nu cei ce lucréză în detrimentulŭ ei.

Prin urmare guvernulŭ a lucratŭ necorectŭ, bătându'şĭ jocŭ de banii noştri şi făcêndŭ din ei isvóre de maghiarisare.

Sinodulŭ sĕ ia cele mai aspre mĕsurĭ în contra acelorŭ preoţĭ, carĭ nu se vorŭ supune hotărîrilorŭ sale!

Proclamarea Bulgarilorŭ Macedonenĭ.

In Sofia a sositŭ din Rumelia orientală o proclamaţiă macedoneană. Ea e semnată de preşedintele societăţii Opolcenţilorŭ din Filipopolŭ. Proclamaţiunea s'a trimesŭ numai la unele persóne, în plicŭ închisŭ, încâtŭ guvernulŭ princiarŭ n'a putută sĕ o confisce. După „Rĕsboiulŭ," proclamaţia spune în esenţă următórele:

»Marile puterĭ europene n'au creatŭ fără scopŭ starea actuală în peninsula balcanică. Ele au ruptŭ ţara nóstră liberată cu atâtea sacrificii, ca în ea sĕ nu domnéscă pacea, ca domnia turcéscă, cu urîta ei administraţiă, sĕ fia favorizată, ca voi Bulgarilorŭ sĕ nu vĕ puteţĭ întări nicĭ politicesce, nicĭ economicesce şi ca triumfulŭ rĕsboiului de liberare sĕ fie micşoratŭ. Afară de împrejurarea, că părţĭ însemnate din teritorulŭ nostru s'au cedatŭ României şi Serbiei, Rumelia orientală s'a lasatŭ în dependenţă militară şi politică de Turcia şi nenorocita Macedoniă este sub directa ei domniă barbară. Deja de 7 anĭ domnesce în acea provinciă o arbitrarietate complectă a autorităţilorŭ, ca şi a locuitorilorŭ turcĭ, de atuncĭ pe fiece ḍi se întêmplă acte de tirăniă, de violenţă, omorurĭ şi jafurĭ şi victimile suntŭ fraţii nostri Bulgarĭ. Nicĭ buletinele foilorŭ, nicĭ meetingurile nu dau o icónă exactă a situaţiei triste din Macedonia. Tóte ce se petrecŭ în acéstă nenorocită ţară este o ironiă amară a demnităţii omenescĭ. Acéstă situaţiă este unŭ obstacolŭ nedreptŭ pentru tendinţa poporului bulgarŭ de a trăi ca unŭ poporŭ, care posede scopurĭ mai înalte şi unŭ viitorŭ. Şi din nenorocire acestŭ obstacolŭ s'a pusŭ înadinsŭ şi este menţinutŭ de statele civilisate europene.

Ce ironiă a sorţii! Dar nu! suferinţele Bulgarilorŭ din Macedonia trebue sĕ aibă unŭ sfârşitŭ, ca şi suferinţele nóstre. Ora liberării fraţilorŭ noştri n'are trebuinţă de a bate. Noi, cari amŭ suferitŭ aceiaşĭ nenorocire, cată sĕ arătămŭ acelŭ ceasŭ. Afară de noi nimenĭ nu va suleva cestiunea liberării Macedoniei faţă cu diplomaţia europeană. Liberatorulŭ nostru, Rusia, din motive necunoscute, priveşce indiferentŭ domnia terórei în acéstă ţeră, căreia i s'au garantatŭ drepturĭ umane şi unŭ guvernŭ umanŭ printr'unŭ tractatŭ internaţionalŭ, încheiatŭ acum şépte anĭ. Rusia priveşce indiferentă cum se re-

petă în mĕsură mai mare aceleaşĭ fapte de terórе şi cruqime ce au îndemnatŭ pe rĕposatulŭ Ţar-liberatorŭ sĕ declare rĕsboiu. Istoria tuturorŭ revoluţiunilorŭ liberatóre şi mai alesŭ a celorŭ de la noi, trebue sĕ ne servéscă de modelŭ pentru inevitabila luptă sângerósă pentru libertate şi drepturile de omŭ în patria nóstră. Cată sĕ ne amestecămŭ în luptă fără şovăire, aducêndu-ne aminte de jurămêntulŭ nostru sub primulŭ stégŭ bulgarŭ din 1877. Spre durerea nóstră regimulŭ celŭ imposibilŭ alŭ Turcilorŭ este sprijinitŭ de guvernele Europei civilizate. Se póte, că interesele de statŭ ale puterilorŭ, care au o influinţă asupra lucrurilorŭ din peninsulă, reclamă mănţinerea statului turcŭ şi a neomenósei lui domnii; totuşĭ purtarea lorŭ rĕmâne nedréptă faţă cu Bulgarii. Noi suntemŭ chemaţĭ sĕ protestămŭ contra acestei nedreptăţĭ şi acésta nu numai cu vorbe şi jeluirĭ, ci cu armele în mână.

Este o datoriă sfântă, ca luptătorii bravĭ pentru libertatea patriei nóstre sĕ se adune câtŭ mai iute înjurulŭ stégului revoluţiunii nóstre liberătóre, sĕ intre în Macedonia, spre a goni pe tiranĭ şi a scăpa pe fraţii noştri. Indată ce se vorŭ ivi cetele acestea de luptătorĭ în Macedonia, Bulgarii macedonenĭ vorŭ prinde curajŭ şi vorŭ apuca arma. De sigurŭ că revoluţia va deveni generală şi e sigurŭ, că bravii fii ai Macedoniei se vorŭ ridica la celŭ ântêiŭ semnalŭ ca unŭ singurŭ omŭ. De aceea sĕ ne grăbimŭ cu organizarea bandelorŭ şi sĕ ceremŭ ajutorulŭ la Dumneqeu pentru sfânta nóstră misiune. Fraţilorŭ, libertatea cere sacrificie. Chiar persóne streine, bine-voitóre nouĕ, care iubescŭ libertatea şi omenirea, ne-au încurajatŭ în acéstă direcţiă. E o ruşine pentru noi Bulgarii sĕ aşteptămŭ ajutorŭ totŭ din mânĭ străine. Onórea poporului nostru şi viitorulŭ patriei nóstre comune trebue sĕ fie cuvêntulŭ de ordine pentru fiecare. Inainte! Dumneqeu sĕ binecuvinteze sfânta nóstră întreprindere!

Marchisulŭ Salisbury.

După ce Gladstone a declaratŭ în parlamentŭ, că Regina a primitŭ demisiunea ministeriului, nu mai era nicĭ o îndoială că vorŭ veni la guvernŭ contrarii lui conservatorĭ, între carĭ cei mai de frunte conducĕtorĭ suntŭ Salisbury, Northcote şi Churchill.

»Standard« a şi anunţatŭ, că marchisulŭ de Salisbury este gata de a primi formarea cabinetului. Elŭ este dintr'o familiă vechiă aristocratică, este avutŭ şi are unŭ trecutŭ diplomaticŭ însemnatŭ. Elŭ a fostŭ 15 anĭ membru alŭ camerei comunelorŭ şi totdéuna s'a doveditŭ ca unŭ adevĕratŭ Tory. Aşa de strictŭ a fostŭ elŭ în părerile sale, încâtŭ la 1867 a eşitŭ din cabinetulŭ Derby, pentru că reformele lui Disraeli i se păreau prea departe bătătóre. Unŭ nume şi-a câştigatŭ elŭ în străinătate, când a fostŭ trămisŭ în calitate de ambasadorŭ estraordinarŭ la Constantinopolŭ, la acea conferenţă, care avea sĕ împedece isbucnirea rĕsboiului orientalŭ, dér în realitate numai l'a acceleratŭ. La acéstă conferenţă Salisbury a desvoltatŭ unŭ rusofilismŭ hotărîtŭ, care a susţinutŭ ura Turcilorŭ contra lui, aşa că elŭ era dintre diplomaţii cei mai rĕu vĕquţĭ la curtea Sultanului. In congresulŭ din Berlinŭ a luatŭ parte ca representantŭ alŭ Angliei împreună cu Beaconsfield, şi Salisbury a făcutŭ şi motivatŭ în şedinţa dela 28 Iuniu 1578 propunerea, ca Bosnia şi Herţegovina sĕ fie ocupate şi administrate de Austria. Intorcêndu-se în Anglia a fostŭ distinsŭ Salisbury de către Regina c'unŭ ordinŭ înaltŭ şi cetăţenia de onóre

Salisbury a fostŭ în totdéuna unŭ contrarŭ vehementŭ alŭ lui Gladstone. După mórtea lui Beaconsfield, Salisbury, deşi era în camera lordilorŭ, a devenitŭ adevĕratulŭ conducĕtorŭ alŭ opositiunei. Salisbury nicĭ câtŭ privesce sciinţa, nicĭ câtŭ privesce oratoria nu se póte mĕsura cu Gladstone, dér elŭ este şi rĕmâne cu tóte aceste unŭ omŭ cu multe cunoscinţe, care ca lordŭ Cecil a colaboratŭ şi la ›Quarterly Rewiew‹ şi s'a distinsŭ ca ministru şi ca membru alŭ camerei lordilorŭ.

SCIRILE QILEI.

Pe la începutulŭ lui Iuliu se va întruni unŭ consiliu comunŭ de ministri pentru discutarea unorŭ cestiunĭ principiare din pactulŭ austro-ungarŭ. Dela resolvarea acestora atêrnă direcţiunea tractărilorŭ amĕnunţite. Denunţarea convenţiunei vamale şi comerciale nu se intenţionéză deocamdată de nicĭ o parte; dar se consideră de amêndouĕ guvernele ca ultimă armă, de care se va usa în casulŭ estremŭ, aşa spune »N. fr. Presse«.

—0—

»Tageblatt« din Berlinŭ află din Viena, că întrevederea celorŭ trei împĕraţĭ va fi la începutulŭ lui Septemvre în castelulŭ Reichstadt din Boemia.

—0—

In munţii dintre Cugirŭ şi Şugagŭ cutrieră o bandă de hoţĭ, în urmărirea cărora s'a trimisŭ gendarmeriă sub comanda locotenentului Ballo din Deva. Totŭ în acéstŭ scopŭ s'au trimisŭ şi din Sibiiu 9 gendarmĭ.

—0—

Abiturienţii din Blaşiu vorŭ întocmi Marţĭ în 16 Iuniu n. o petrecere în grădina lui D. Comşia din Veza, eventualŭ în »Otelulŭ naţionalŭ«. Scopulŭ e filantropicŭ. Intrarea de persónă 1 fl., de familiă 2 fl.,

In 10 Iuniu n. în garnisóna din Agram s'a făcutŭ o cercetare generală după discursurĭ dietale starceviciane ce se ţipăriseră în mii de esemplare şi se împărţiseră, între poporaţiune ca mijlocŭ de agitaţiune, cum se qice Oficerilorŭ li s'a interqisŭ de a mai vorbi croatesce în locurĭ publice.

—0—

Actele pentru esecutarea ucigaşilorŭ Kleberg-Marlin au sositŭ la tribunalulŭ din Sibiiu.

—0—

Adunarea generală a comitatului Trei Scaune a hotărîtŭ sĕ facă paşĭ la ministeriulŭ instrucţiunii pentru înfiinţarea unui gimnasiu sĕu scóle reale de statŭ în Sepsi St. Georgiu.

—0—

După rapórtele oficiale sosite în ministerulŭ agriculturii pănă la începutulŭ sĕptĕmânei trecute, recolta anului acestuia va fi în tótă ţéra de mijlocŭ.

—0—

„L'Indépendance roumaine« publică următórea scire: »Ministrulŭ afacerilorŭ străine a adresatŭ o notă cabinetului din Pesta spre a protesta contra mĕsurei luată din nuoŭ contra importării porcilorŭ în Ungaria«.

—0—

Qiarele din Bucuresci spunŭ, că nisce făcĕtorĭ de rele, prin spargerea unui geamŭ, au intratŭ în apartamentele I. P. S. S. Mitropolitului Primatŭ şi au furatŭ dintr'unŭ scrinŭ 1200 lei în bilete de bancă, 11 bilete hypotecare de câte 100 lei şi 5 de câte 20 lei, şi o cruce preţiósă. Poliţia 'şĭ-a desfăşuratŭ imediatŭ tótă activitatea pentru dovedirea acestui îndrăsneţŭ furtŭ. Până acum s'au şi arestatŭ douĭ individĭ, asupra cărora planéză grave bănuelĭ. »Rĕsboiulŭ« află deja, că făptuitorulŭ s'a şi prinsŭ în persóna unui fostŭ servitorŭ alŭ nepotului Em. Sale, la care s'au găsitŭ lucrurile furate.

—0—

O fabrică pentru facerea beţelorŭ de chibriturĭ se va înfiinţa la Galaţĭ, spune »Telegrafulŭ«. Ea va fi o dependenţă a fabricei de chibriturĭ de la Filaret. Primăria de Galaţĭ ar şi fi acordatŭ autorisarea şi lucrările se vorŭ începe în curêndŭ.

—0—

Prin intervenirea regelui Saxoniei, romanţierulŭ polonezŭ Kraszewski, condamnatŭ pentru crimă de înaltă trădare şi deţinutŭ în fortăréţa din Magdeburg, a obţinutŭ permsiunea de a face sub supraveghierea unui agentŭ de poliţiă preumblărĭ în afară de fortăréţă.

—0—

Multe familii părăsescŭ Madridulŭ, din causă că s'au ivitŭ acolo causurĭ de coleră chiarŭ mortale.

Adunarea representanţei judeţului Braşovŭ.

Braşovŭ, 12 Iuniu.

(Urmare).

După advocatulŭ Schnell a vorbitŭ (în limba română) d. advocatŭ Ionŭ Lengĕrŭ:

D-sa qice, că făcêndu'şĭ observările obiective asupra cuprinsului statutelorŭ e convinsŭ, că mulţĭ dintre Maghiarĭ vorŭ crede, că e contrarŭ culturii naţionalităţii lorŭ, ceea ce în faptă nu este. D-sa nu voiesce sĕ cadă în pĕcatulŭ ce'lŭ imputămŭ noi Românii guvernului maghiarŭ de astăqĭ, dér nicĭ aceea n'ar dori ca sĕ se qică, că Românii din acestŭ comitatŭ n'au înţelesŭ intenţiunea reuniunilorŭ petente maghiare.

Trei reuniunĭ pentru rĕspândirea limbei maghiare ne cerŭ ajutorŭ — continuă vorbitorulŭ — una din nordulŭ Ungariei, alta din Timişóra şi a treia din Cluşiu.

Câtŭ pentru cea dintêiu, acésta de sigurŭ va fi acea reuniune, care a primitŭ qilele aceste averea »Maticei‹ slovăcescĭ din mânile ministrului de culte Trefort, care voiesce à toux prix sĕ maghiariseze pe Slovacĭ. Asta nu ne póte îndemná de a-i votá ajutorŭ.

Ce se atinge de reuniunea din Timişóră, activitatea ei e absolutŭ de prisosŭ, pentru că în acelŭ comitatŭ maioritatea preponderantă a locuitorilorŭ e română, ér în oraşŭ ea e germană jidană. Maghiarii suntŭ aşa de puţinĭ în Timişóra şi comitatŭ, încâtŭ ei nicĭ nu arŭ puté constitui o societate fără ajutorulŭ renegaţilorŭ. De ce óre limba română la gimnasiulŭ din Timişóra e declarată de obiectŭ neobligătorŭ? Negreşitŭ cu intenţiune, ca nicĭ copii de Românŭ sĕ nu-şĭ înveţe limba maternă. Numita reuniune n'are nicĭ ea altă intenţiune decâtŭ de a maghiarisa.

Vorbitorulŭ espune apoi motivele, pentru carĭ sprijinesce propunerea comisiunei permanente faţă cu reuniunea maghiară ardelénă din Cluşiu. In fruntea acestei reuniunĭ se află unulŭ dintre amploiaţii administraţiunii. Acesta ne face a presupune, că dênsulŭ e sigurŭ de sprijinulŭ guvernului. Cum se pórtă acestŭ guvernŭ faţă cu naţionalităţile? Ni-o arată pressiunile grozave ce se facŭ la alegerile dietale în cercurile unde poporaţiunea nemaghiară e preponderantă, cu scopŭ de-a înfăţişa aceste cercurĭ în chipŭ maghiarŭ. Ni-o dovedesce mai departe modulŭ cum respectéză guvernulŭ autonomia scolară a confesiunilorŭ nóstre. Pe calea legislaţiunei, a ordinaţiunilorŭ şi prin ingerinţă neiertată se calcă mereu autonomia nóstră bisericéscă şi scolară. Guvernulŭ a întrodusŭ în scólele nóstre poporale studiulŭ limbei maghiare. Copii de ţĕranĭ românĭ suntŭ chinuiţĭ cu învĕţarea unei limbĭ, pe care niciodată nu-o vorŭ vorbi'o şi astfelŭ se împedecă desvoltarea firească a copiilorŭ. In scólele medii ni s'a întrodusŭ limba maghiară chiar cu propunere maghiară. Legea din 1868 dispune, că statulŭ este obligatŭ a ridica din bugetulŭ sĕu pentru naţionalităţĭ scolĭ cu limba lorŭ maternă. Acésta nu se intêmplă, dér pentru aceea suntemŭ opriţĭ de-a ridicá noi înşine scolĭ din banii noştri d. e. în Caransebeşŭ. Unde creează statulŭ o şcólă, o creéză numai cu limba maghiară, cum a făcutŭ şi în Deva, în centrulŭ poporului românŭ. Aicĭ guvernulŭ calcă şi legea positivă, calcă şi legile firescĭ, căcĭ caută sĕ ne omóre ca Românĭ şi sĕ ne facă Maghiarĭ. Aşadar desnaţionalisarea acésta e scopulŭ guvernului.

In locŭ d'a se îngrijí şi de institute de cultură superióre pentru naţionalităţĭ, guvernulŭ desfiinţéză Academia din Sibiiu şi ne trimite sĕ mergemŭ la universităţile maghiare. Ce viaţă se pregătesce aicĭ tinerilorŭ românĭ? — Vorbitorulŭ amintesce scandalele din Cluşiu şi întêmplarea dela Şemniţ, unde tinerii românĭ au fostŭ siliţĭ de colegii lorŭ şi de profesorii lorŭ maghiarĭ, sĕ părăséscă institutulŭ. — Óre astea nu'sŭ încercărĭ de maghiarisare ce se facŭ sub ochii guvernului?

Dér guvernulŭ dă mână de ajutorŭ d'a se înfiinţa şi reuniunĭ de maghiarisare; elŭ strigă: dechiarŭ pe cei de altă naţionalitate de »vogelfrei‹ în privinţa naţionalităţii lorŭ; daţĭ năvală asupră-le şi cu banii şi cu puterile lorŭ chiarŭ, dacă le puteţĭ căpĕtá, faceţi'i Maghiarĭ!

Dacă ne apĕrămŭ — continuă oratorulŭ — în potriva acestorŭ uneltirĭ, ministrulŭ-preşedinte declară în dietă că suntemŭ »agitatorĭ.» Décă eu agitezŭ acum spuindŭ cele ce le-am spusŭ, apoi deasemenĭ agitatorĭ suntŭ cu miile în ţéră, fiindcă noi Românii nu suntemŭ dispuşĭ sĕ lăsămŭ sĕ'şi bată jocŭ alţii de naţionalitatea nóstră şi nicĭ chiarŭ dacă ar pune sĕ ne scóţă cu cleştele limba din gură, n'amŭ înceta de a da espresiune némului geneticŭ de care ne ţinemŭ.

Esistă deja — qice oratorulŭ — nu numai neîncredere, ci şi iritaţiune între naţionalităţile din patria nóstră, însĕ acéstă iritaţiune nu-o provocămŭ noi, carĭ ne apĕrămŭ. Eată de ce comisiunea permanentă qice reuniunilorŭ petente: „Deocamdată n'avemŭ încredere cum veţĭ lucra‘. La acestŭ rĕspunsŭ e îndreptăţită representanţa nóstră comitatensă ‘ şi pe basa următorului rĕspunsŭ datŭ de Ex. Sa ministrulŭ Trefort unui amicŭ la o ocasiune sĕrbătoréscă: »Rĕu au făcutŭ străbunii noştri — qise ministrulŭ — că au concesŭ în statulŭ ungarŭ mai multe limbĭ, astăqĭ stămŭ faţă în faţă cu acéstă cestiune şi îi facemŭ socotéla«. Adecă d. ministru Trefort e de părere, că tóte cestelalte limbĭ sĕ le stérpéscă. Décă o asemenea observare o fácea altŭ cetăţénŭ, nu'lŭ trăgea la rĕspundere procurorulŭ? Mai póte unŭ omŭ calmŭ sĕ aibă încredere în d. Trefort şi în patriotismulŭ lui şi nu aruncă acestŭ rĕspunsŭ o umbră şi asupra intenţiunilorŭ guvernului din care face parte? Eată de unde rĕsare neîncrederea între cetăţenĭ şi neliniştea în ţéră!

(Finea acestui discursŭ şi a raportului întregŭ va urma în numĕrulŭ de mâne.)

Adunarea generală a comitatului Huniădóră

(Şedinţa din 9 Iuniu)

(Urmare şi fine).

Deva 10 Iuniu 1885

In cealaltă qi, la 9 Iunie s'a deliberatŭ asupra faimósei scrisorĭ a »Kultur egylet-ului» din Cluşiu. Comisiunea permanentă a propusŭ sĕ se ia la cunoscinţă cu multă bucuriă, şi fiindcă municipiulŭ e sĕracŭ (minune că a cutezatŭ a recunósce aşa ceva) şi nu dispune de banĭ, ca sĕ pótă votá şi sprijinŭ materialŭ acelei societăţĭ atâtŭ de salutare, sĕ se dea espresiune dorinţei, ca acea societate sĕ fiă sprijinită pe cale socială.

Trebue sĕ observămŭ la acestŭ locŭ, că obiectulŭ acesta s'a desbătutŭ mai pe urmă în comisiunea permanentă, — aşa se vede, că şi Maghiarii s'au genatŭ de acelŭ rescriptŭ, — şi că acolo li s'a spusŭ sincerŭ şi cu tótă seriositatea, că ce valóre póte avea acelŭ rescriptŭ, propunêndu-se a se luá de la ordinea qilei. Ei, dér nicĭ Maghiarii de pe la noi. nu potŭ resista curentului dela Pesta şi au adusŭ discuţiunea în congregaţiune.

Propunerea comisiunei fŭ combătută mai ântêiŭ în formă de dr. A. Tincu, dér congregaţiunea a decisŭ a o desbate în meritŭ.

Primulŭ vorbitorŭ a fostŭ Aladar Szeredai, deputatŭ guvernamentalŭ, alesŭ în cerculŭ Dobrei, — sciţĭ aşa precum s'au alesŭ totdéuna în acelŭ cercŭ... Falniculŭ deputătaşŭ nu a fostŭ mulţumitŭ cu propunerea comisiunei permanente, ci a făcutŭ adausulŭ, ca amĕsuratŭ demnităţii comitatului (adecă douĕ sute cincĭqecĭ de mii Valachĭ şi abia cincĭ şése mii de Maghiarĭ şi maghiaronĭ(representanţa comitatului sĕ se înscrie ca membru fundatorŭ la »Kultur-egylet-ulŭ« din Cluşiu, — îndrumândŭ pe vice-comitele, ca sĕ scótă prin repartiţiă acea sumă de douĭ trei anĭ (adecă falá mare pe punga altuia). Auqiţĭ nobilĭ şi vitejĭ grăniţerĭ de pe la Dobra, ce glasurĭ rĕsună în urma vinarsalui bĕutŭ astă véră. Propunerea d-lui A. Szeredai n'a însufleţitŭ mai pe nimenĭ.

Alŭ doilea oratorŭ şi primulŭ, care a vorbitŭ în contra propunerei comisiunei permanente, a fostŭ d. Dr. Avramŭ Tincu advocatŭ în Orăştiă. D-sa arĕtândŭ câtă nedreptate a făcutŭ guvernulŭ maghiarŭ Românilorŭ, pe tóte terenele vieţii publice, cum Românii încetulŭ cu

încetulŭ au fostŭ scoşĭ din tóte oficiele, cum limba română s'a persecutatŭ şi se persecută, cum se amenință şcolile nóstre confesionale şi câtă amărăciune se causéză Românilorŭ pentru lupta lorŭ legală, — apoi arătându scopulŭ şi urmările »Kultur-egylet«-ului propune, ca rescriptulŭ sĕ se ia dela ordinea dileĭ.

După Dr. A. Tincu a vorbitŭ inspectorulŭ scolarŭ Ludovic Réthy, apĕrându propunerea comisiunei permanente şi declarându, că din consideraţiune cătră Românĭ (mărinimosulŭ!) nu póte sprigini propunerea respective adausulŭ lui A. Szeredai. Combătêndŭ argumentele lui Dr A. Tincu, voinicosulŭ inspectorŭ ni-a esplicatŭ, câtŭ de multŭ se stăpânesce d-sa ca sĕ nu espectoreze după cum s'ar cuveni (sĕ'lŭ fi pusŭ pĕcatele, că de sigurŭ şi-ar fi căpĕtatŭ rĕspunsulŭ meritatŭ), apoi că câtă întunecime a fostŭ în acestŭ comitatŭ când a venitŭ d-sa aicĭ (pentru aceea i se descriau atâtŭ de drasticŭ întreprinderile sale de înşişĭ conaţionalii sĕi prin diare, foi volante şi broşure!) — în fine câte bunătăţĭ au primitŭ Românii dela »statulŭ maghiarŭ« (care se va fonda póte de acĭ încolo, căcĭ statulŭ poliglotŭ, în care trăimŭ adĭ, nu e numai alŭ Maghiarilorŭ) de aceea provócă pe toţĭ Românii buni patrioţĭ (à la Moldovan Gergutz) că sĕ sprijinéscă »Kultur-egylet-ulŭ« din Cluşiu.

Intru adevĕrŭ, vorbirea d-lui Réthy a trebuitŭ sĕ scârbéscă şi pe cei mai fanaticĭ Maghiarĭ, căcĭ a înduga atâtea sofisme şi a vorbi cu atâta vervă despre lucrurĭ de nimicŭ, cum e şi afacerea »Kultur egylet«-ului şi încă într'unŭ comitatŭ aşa de românescŭ precum e alŭ nostru, se recere unŭ stoicismŭ tocmai ca alŭ d-lui L. Réthy.

Una însĕ rĕmâne necontestabilŭ. Eroii maghiarisării dela noi, carĭ deja au formatŭ şi o filială pe acestŭ teritoriu, nu au avutŭ curagiulŭ a susţiné pe faţă, aceea ce scriu în diare, spunŭ în conferinţe şi declamă în adunărĭ marĭ, că adecă vorŭ sĕ maghiariseze pe Românii din acestŭ districtŭ.

Una din două: séu suntŭ minciunĭ şi laude góle cele ce le scriu unii Maghiarĭ dela noi în diare şi apelurĭ, spunŭ şi declamă în conferinţe private şi publice, că adecă ei vorŭ maghiarisá şi remaghiarisá pe cei din comitatulŭ Huniădórei, — séu suntŭ neadevĕrate şi nesincere declaraţiunile ce le facŭ în adunarea comitatensă dicêndŭ, că nu vorŭ a maghiarisá pe nimenĭ, ci numai sĕ înveţe pe toţĭ ungaresce.

Fórte frumosŭ şi cu puternice argumente a vorbitŭ şi d-lŭ protopopŭ dela Bradŭ Vasilie Demianŭ, arătându inconsecinţa, nedreptatea şi pericolulŭ ce se face cu propunerea comisiunei permanente. Apoi a mai vorbitŭ vice-comitele Coloman Barcsay, espectorându-se contra diarelorŭ române şi venindŭ într'unŭ estasŭ, încâtŭ abia D-lŭ Teodorŭ Popŭ, advocatŭ în Baia de Crişiu, l'a pututŭ domoli cu unele reflecsiunĭ nimerite, proprie D-sale.

Sĕrmanulŭ Domnŭ vice-comite a trebuitŭ sĕ se hoscocoréscă puţinŭ, că almintrelea ilŭ atacă diarele maghiare, că nu este destulŭ de energiosŭ, — pentru aceea nicĭ nu ni-a suprinsŭ vehemenţa D-sale. — Ce se ţine însĕ de supĕrarea lui pe diarele române, nu avemŭ ce sĕ-i facemŭ. Diarele române nu putură scrie ode şi imnurĭ de laude asupra purtăreĭ d-sale de mai anii trecuţĭ, căcĭ dĕu cu aceea nu se laudă nicĭ chiar connaţionalii D-sale.

Pe câtŭ de naivŭ a vorditŭ advocatulŭ I. Imets, venitŭ aicĭ între Românĭ din sĕcuime, — pe atâtŭ a fostŭ de sincerŭ d-lŭ profesorŭ Kun Robert. Celŭ dintêiu a voitŭ sĕ arate, câtŭ scie D-sa sĕ respecteze sêmţulŭ naţionalŭ alŭ acelora, după a cărorŭ sudóre mai cu séma a ajunsŭ la o stare bunicică, — ér d-lŭ profesorŭ din capulŭ locului a declaratŭ, că nu voesce a capicită pe Românĭ, fiindcă nicĭ Ungurii nu vorŭ a fi capacitaţĭ de aceia, carĭ suntŭ contra »Kultur-egylet-ului.«

Trecêndŭ la votŭ, s'a primitŭ propunerea comisiunei permanente. — Când s'a votatŭ acestŭ obiectŭ, abia au fostŭ de faţă 40—50 de representanţĭ. D-lŭ Saba Borha pretorŭ în Ilia,—candidatulŭ Românilorŭ dela restaurare— a votatŭ cu cei ce se bucură tare de Kultur-egylet-ulŭ din Cluşiu. (Audĭ sânţite părinte protopópe dela Haţegŭ!)

Una trebue sĕ constatŭ cu plăcere, că representanţii românĭ, puţinĭ câţĭ au fostŭ şi astădată, au vorbitŭ cu tótă demnitatea şi s'au purtatŭ ca ómenĭ serioşĭ. — Notămŭ şi aceea, că partea cea mai mare şi respectabilă dintre Ungurĭ s'a sfiitŭ de apelulŭ Kultur-egyletului şi au lăsatŭ rolulŭ de sprijinitorĭ la de aceia, carĭ nu au şi aşa altŭ rolŭ mai de Dómne ajută!

După votare ne amŭ depărtatŭ şi nu dorescŭ a mai merge curêndŭ la congregaţiunea comitatului Huniădóra.

Trefort, judeu.

Domnule Redactorŭ! — In numĕrulŭ 116 alŭ „Gazetei“ s'a scrisŭ după „West-ungarische Grenzboten,“ că la Academia ungurécă judeii au ajunsŭ a fi domnĭ şi a dispune, că ei au alesŭ şi pe Trefort de preşedinte la Academiă, care de altmintrelea şi elŭ e judeu la fire, şi aşa se vorŭ înţelege.

Numita fóiă germană nu scrie, de ce e Trefort judeu la fire, însĕ unŭ protopopŭ rusescŭ, omŭ bĕtrênŭ şi cu védă, mi-a spusŭ, că cunósce pe Trefort din tinereţe, a cunoscutŭ şi pe tatăsĕu, şi că acela a fostŭ judeu.

Nu sciu prin ce metamorfose s'a făcutŭ Trefort din judeu creştinŭ şi ungurŭ, aceea nu am întrebatŭ, că mi s'a părutŭ curiósă originea lui, şi despre acésta am voitŭ a mĕ convinge. Decĭ am întrebatŭ pe bĕtrênulŭ protopopŭ, cum póte fi Trefort judeu, când la noi judeii au nume germânescŭ, éră Trefort are nume francesŭ, ce românesce însémnă: prea fórte. Protopopulŭ mi-a rĕspunsŭ, că orice nume sĕ aibă Trefort, elŭ scie limpede, că tată-sĕu a fostŭ judeu.

Vĕ comunicŭ astă scire, Onorate Domule Redactorŭ, căcĭ chiar sĕ nu fie adevĕrată, credŭ, veţĭ deschide colónele „Gazetei“ Escelenţiei sale domnului Trefort, ca décă' va voi, sĕ-şĭ arate originea.

Insĕ décă dênsulŭ la fire e judeu, precum scrie „West-ungarische Grenzboten,“ aceea, orĭ de ce origine sĕ fiă, totŭ rĕmâné-va, că precum dice poetulŭ latinŭ: naturam furca si expellas, tamen usque redibit, natura cu furca sĕ o scoţĭ, totuşĭ rĕmâne.

De aicĭ putemŭ înţelege, de ce e a scrisŭ ministrulŭ Trefort episcopului Szabo, că în ţĕră nu potŭ fi mai multe limbĭ. Sântulŭ Stefanŭ ca fundatorŭ de statŭ şi ca unŭ sântŭ a voitŭ, ca sĕ fie respectate tóte popórele din ţĕră, precum şi limbele lorŭ; însĕ fiii lui Iuda âmblă după modă, ba vréu chiar ei a fi primii în modă, şi apoi că ce va fi mâne de aceea nu le pasă. *—u—*

Blaşiu 12 Iuniu.

Domnule Redactorŭ! Alaltăerĭ séră cu ocasiunea unei preâmblărĭ pe stradele acestui oraşelŭ audii pe unŭ tată românŭ vorbindŭ cu o fiică a sa în nobila limbă maghiară şi totodată dicêndŭ tată-sĕu nisce cuvinte românescĭ în modŭ naivŭ, ér fiica, rĕspundêndu-i în limba română: »nu sciu românesce.« In acelŭ momentŭ mai bine aşĭ fi voitŭ sĕ mĕ despartŭ de lume spre a nu-o mai vedé! Prin acésta ne-a datŭ o nouă dovadă de românitate numitulŭ d-nŭ, carele are léfă din banii adunaţĭ dela poporŭ, deşi în modŭ indirectŭ, câştigaţĭ cu multă ostenélă.

Vai! nu scii tu poporŭ blândŭ pe cine nutrescĭ din banii tĕi! Décă au sĕ procédă şi ceilalţĭ Românĭ în crescerea copiilorŭ lorŭ precum, amară durere, vedemŭ că şi urméză nisce preoţĭ Românĭ slabĭ de ângerŭ din comitatulŭ Huniădórei, ale cărorŭ fiice se mândrescŭ cu numele ungurescŭ, ce o sĕ se alégă de noi! Décă i-amŭ putea baremĭ pe unii ca aceia, trândavĭ, a'i espune pe Taigetŭ spre a nu-i mai vedé în mijloculŭ nostru, căcĭ nu-sŭ demnĭ a călcá ăstŭ pămêntŭ sântŭ şi strămoşescŭ.

Precum vĕ comunicai alaltaerĭ prin o corespondenţă, s'a începutŭ maturitatea. Dar încă înainte de a se începe li s'a spusŭ maturisanţilorŭ, că dintre 40 înşĭ au sĕ cadă 8 séu 9, înainte de a se sci cum rĕspunde fiecare la verbalŭ, când şi unŭ studentŭ mai puţinŭ diligentŭ póte sĕ dé rĕspunsurĭ îndestulitóre şi aşa sĕ dé probă că e aptŭ spre a fi judecatŭ de maturŭ!! Dér nu! d-nii profesorĭ decidŭ înainte pe cine au sĕ dobóre, căcĭ suntŭ unii invidioşĭ că cum sĕ scape atâţia şi aşa facŭ ca vĕnĕtorulŭ care îşĭ puse apa la focŭ sĕ férbă şi epurele încă în pădure. Şi încă una! Calculii se dau după placulŭ inspectorului scolasticŭ, carele audindŭ pe unŭ scolarŭ numai odată rĕspundêndŭ se póte înşela în judecata sa şi aşa sĕ facă nedreptate grosolană, dela care depinde uneorĭ viitorulŭ unui tênĕrŭ. Aşa ar fi spre esemplu unŭ studentŭ, ai cărui părinţĭ nu se bucură de o astfelŭ de stare, ca sĕ pótă lăsa pe fiulŭ lorŭ sĕ'şĭ continue studiele la o facultate, spre care are aplicare şi astfelŭ e silitŭ sĕ céră unŭ stipendiu la vre-o fundaţiune, dér stricându-i-se calculii, pe cale nedréptă, nu-şĭ póte mijloci unŭ stipendiu destulŭ de mare şi e silitŭ sĕ renunţe la idea sa, alegêndu'şĭ altă carieră pe care'i permitŭ mijlócele a înainta, dér la care n'are aplicare şi astfelŭ devine nefericitŭ pe întréga lui viaţă. Da! d-nii profesorĭ, fii inspectorului, căcĭ cu »fiam« agraésce pe unii, de acum suntŭ prea slabĭ ca sĕ facă oposiţiă, precum s'ar recere dela dênşii, căcĭ dênşii, avêndŭ de-a face cu studenţii în mai mulţĭ anĭ, au ocasiune de a'i cunósce bine, dér durere, căci aci nu se practică acésta! Se pare că aici se potrivesce disa poporului: »ce-a fostŭ dulce s'a mâncatŭ, ce-a fostŭ verde s'a uscatŭ« şi Blaşiulŭ urméză mersulŭ racului.

Multe arŭ mai fi de-a spune, pe care celŭ ce n'a petrecutŭ aicĭ cu greu le-ar crede: O! tempora......

Brutus.

SCIRĬ TELEGRAFICE.

(Serv. part. alŭ »Gaz. Trans.«)

Mostar, 14 Iuniu. — Kallay 'şĭ începe mâne a doua călĕtoriă de inspecţiune, mai alesŭ în interesulŭ căii ferate Mostar-Serajevo.

Berlin, 14 Iuniu. — După scirile sosite aci, prinţulŭ Frideric Carolŭ a fostŭ lovitŭ de apoplexiă la castelulŭ de vênătóre, paralisându-i-se jumĕtate corpulŭ.

Baku, 14 Iuniu. — Erĭ ajutorulŭ măestrului de poliţiă a fostŭ rănitŭ pe stradă printr'o lovitură de pumnalŭ şi murì după o jumĕtate de óră. Făptuitorulŭ a dispărutŭ.

DIVERSE.

Unŭ omorŭ în Deva. — Ni se comunică din Deva cu data de 11 Iuniu următórele despre casulŭ morţii lui Franz Schreiber din Braşovŭ: Schreiber a pornitŭ sĕ méargă la Viena pentru procurarea mobilelorŭ ficei sale, care după cum audŭ avea sĕ se cunune Dumineca viitóre, însă a cugetatŭ a se abate pela cumnatu-sĕu. Elŭ se scoborĭ Duminecă la Orĕştiă, ca sĕ se convingă despre averea cumnatului sĕu Kutsera, şi ducêndu-se la cărţile funduale şi-a şi câştigatŭ convingerea, că are 2 case cu o povară de 400 fl. numai. Apoi totŭ în aceea di cu trenulŭ de amédĭ a venitŭ la cumnatu-sĕu Kutsera, care este reparatorŭ de puscĭ la honvedĭ, omŭ dealtmintrelea fórte de trébă şi onestŭ, numai sgârcitŭ tare. Acesta a ţinutŭ de soţiă pe sora lui Schreiber, cu care a avutŭ unŭ băiatŭ. Murindŭ băiatulŭ, părinţii atâtŭ de multŭ s'au mâhnitŭ, încâtŭ femeea a înebunitŭ şi s'a trimisŭ în casa alienaţilorŭ la Sibiiu. Schreiber în Deva la cumnatu-sĕu a fostŭ amicabilŭ primitŭ, însă purtarea lui cea aspră cu cumnatu-sĕu Kutsera l'a adusŭ pe acesta a comite omorulŭ. Schreiber adecă s'a dusŭ la notarulŭ publicŭ ca sĕ se sfătuiască cu elŭ şi întorcêndu-se érăşĭ la cumnatu-sĕu i-a pretinsŭ partea ereditară din partea soru-si. Acesta în urmă i-a promisŭ 200 fl., însĕ Schreiber nu s'a îndestulitŭ, dicêndŭ că din o miă de florinĭ nu lasă nimicŭ şi l'a chematŭ la notarulŭ publicŭ dicêndŭ ca sĕ incerce acolo o împăciuire. Mercurĭ în 10 Iunie diminéţa la órele $7\frac{1}{2}$ mergŭ ambii la notarulŭ publicŭ şi acolo a sedusŭ pe Kutsera de s'a obligatŭ a-i plăti lui Schreiber 1000 florinĭ. Mergŭ acasă şi Kutsera i-a din magazinulŭ de arme o puşcă încărcată, apoi chiamă pe cumnatu-sĕu susŭ în casă şi cum ajunge acesta în uşă, vĕdêndŭ că Kutsera ţintesce asupră'i, se întórce sĕ fugă, dér glonţulŭ i-a pĕtrunsŭ în spate eşindŭ prin peptŭ în partea stângă. Schreiber cădŭ josŭ în mijloculŭ uşei şi peste unŭ quartŭ de óră a muritŭ. Apoi Kutsera a mai încărcatŭ odată puşca şi s'a împuşcatŭ şi elŭ dreptŭ în inimă în magazinŭ murindŭ imediatŭ.

***

Voluntarulŭ Tunŭ. — Unŭ voluntarŭ, care şi-a servitŭ anulŭ la artileriă şi care era unŭ ştrengarŭ de frunte, îşĭ cheltuia fórte de timpuriu banii ce-i primea lunarŭ de acasă. De aceea scria tatălui sĕu în provincià dese scrisorĭ, în care cerea banĭ, şi la începutŭ motiva totdéuna pentru ce-i trebuia banii séu pe ce i-a cheltuitŭ. Dela o vreme nicĭ nu mai putea scrie, că-i trebue ba o sabiă nouă, ba unŭ coifŭ şi, alte lucrurĭ de acestea, pe care de atâtea orĭ le cumpĕrase — în scrisorĭ numai. In fine venì rêndulŭ sĕ-şĭ cumpere şi unŭ altŭ calŭ, fiindcă ce-lŭ care-lŭ avea pré se odorogise, şi scrie decĭ tatălui sĕu după banĭ, fără sĕ spue că pentru ce-i trebue. Dar fiindcă tată-sĕu cu puţinŭ înainte ii trimesese o sumă mai mare de banĭ, ii scrise îndĕrĕtŭ întrebându-lŭ că pentru ce-i trebue érăşĭ banĭ. După câteva dile sosì rĕspunsulŭ: „Trebue sĕ-mĭ cumpĕrŭ unŭ — tunŭ nou!“ Tatălŭ ii rĕspunse la acésta: »Eu sunt cunoscutŭ cu Krupp, iţĭ voiu cumpĕra eu însumĭ tunulŭ, lămuresce-mĭ numai corectŭ de ce calibru sĕ fiă!“ Voluntarulŭ rĕmase incremenitŭ, nu s'aşteptase la unŭ asemenea rĕspunsŭ. Se'nţelege, artileristului nu-i mai venì în gândŭ sĕ arate calibrulŭ tunului, dar de atuncĭ bravulŭ artileristŭ până adĭ e numitŭ de amicii sĕi: »Tunŭ.“

***

Unŭ copilŭ de doi anĭ scăpatŭ din unde. — Unŭ copilŭ de doi anĭ şi jumĕtate cădêndŭ într'unŭ riuleţŭ la Rapperswyl (cantonulŭ de Saint Gall), fù dusŭ de curentŭ la o distanţă de 50 metri şi aruncatŭ într'unŭ canalŭ lungŭ de apróape 100 metri care se află peste totŭ acoperitŭ. Reveni la lumina dilei, intră în Seerlanĭ, şi în două sărilurĭ cade dela o înălţime de 6 metri, apoi trecêndŭ pe sub mai multe case în cele din urmă e scăpatŭ de unŭ tênĕrŭ numitŭ Helbling, fără ca sĕ sufere nicĭ cea mai mică lesiune.

Editorŭ: Iacobŭ Mureşianu.
Redactorŭ responsabilŭ: Dr. Aurel Mureşianu.

Cursulŭ la bursa de Viena

din 13 Iuniu st. n. 1885.

Rentă de aurŭ 4% . . .	99.—
Rentă de hârtiă 5% . .	93.—
Imprumutulŭ căilorŭ ferate ungare	147.50
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (1-ma emisiune) . . .	98.30
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (2-a emisiune)	123 25
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (3-a emisiune)	108.60
Bonurĭ rurale ungare . .	102.75
Bonurĭ cu cl. de sortare	102.50
Bonurĭ rurale Banat-Timişŭ	102.—
Bonurĭ cu cl. de sortare	101.30
Bonurĭ rurale transilvane	101.30
Bonurĭ croato-slavone . .	102.—
Despăgubire p. dijma de vinŭ ung.	—.—
Imprumutulŭ cu premiu ung.	116.70
Losurile pentru regularea Tisei şi Segedinului .	119.20
Renta de hârtiă austriacă	82.40
Renta de arg. austr. . .	83.10
Renta de aurŭ austr. . .	108 40
Losurile din 1860 . . .	139 —
Acţiunile băncel austro-ungare	859 —
Act. băncel de creditŭ ung.	287.25
Act. băncel de creditŭ austr.	288. —
Argintulŭ —.— Galbinĭ împărătescĭ	5.86
Napoleon-d'orĭ	9.87—
Mărcĭ 100 împ. germ. . .	60.95
Londra 10 Livres sterlinge	124.35

Bursa de Bucurescĭ.

Cota oficială dela 1 Iunie st. v. 1885.

	Cump.	vênd.
Renta română (5%). . . .	—	90
Renta rom. amort. (5%) . .	—	93
» convert. (6%) . .	—	88
Împr. oraş. Buc. (20 fr.) . .	—	31
Credit fonc. rural (7%) . .	—	103¼
» „ „ (5%) . .	—	87¼
» » urban (7%) . .	—	100¼
» » » (6%) . .	—	93
» » » (5%) . .	—	85¼
Banca naţională a României	1242	—
Ac. de asig. Dacia-Rom.	289	—
« » » Naţională	229½	—
Aurŭ	10.25(%)	—
Bancnote austriace contra aurŭ	—	—

Cursulu pieţei Braşovu

din 15 Iuniu st. v. 1885.

	Cump.	Vênd.
Bancnote româneseĭ	8.94	8.95
Argint românesc	8.80	8.85
Napoleon-d'orĭ	9.86	9.87
Lire turcescĭ	11.10	11.15
Imperialĭ	10.10	10.15
Galbenĭ	5.80	5.84
Scrisurile fonc. »Albina« . .	100.50	101.—
Ruble Rusescĭ	124.—	125.—
Discontulŭ » . . .	7—10 % pe anŭ.	

Numere singuratice din „Gazeta Transilvaniei" se potŭ cumpĕra în tutungeria lui I. Gross.

Anunţămŭ acelorŭ onoraţĭ cetitorĭ, carĭ vorŭ binevoi a se aboná la fóia nóstră de aicĭ încolo, că avemŭ încă în reservă numerĭ dela începutulŭ anului 1885 prin urmare potŭ sĕ aibă colecţiunea completă.

Administraţiunea „Gazetei Transilvaniei."

Mersulŭ trenurilorŭ

pe linia **Predealŭ-Budapesta** şi pe linia **Teiuşŭ-Aradŭ-Budapesta** a călei ferate orientale de statŭ reg. ung.

Predealŭ-Budapesta

	Trenŭ de persóne	Trenŭ accelerat	Trenŭ omnibus	Trenŭ omnibus
Bucurescĭ	—	5.00	7.45	—
Predealŭ (	—	9 45	12.50	—
(	—	9.47	1.09	—
Timişŭ	—	10.11	1.40	—
Braşovŭ (	—	10.44	2.27	—
(	6.22	10.51	2.55	—
Feldióra	7.01	11.18	3.38	—
Apatia	7.33	11.36	4.17	—
Agostonfalva	8.01	11.51	4.47	—
Homorodŭ	8.45	12.23	5.42	—
Haşfaleu	10.10	1.19	7.37	—
Sighişóra (	10.29	1.30	8.0[illegible]	—
(	10.39	1.37	8.21	—
Elisabetopole	11.19	2.05	9.0[illegible]	—
Mediaşŭ	11.54	2.25	9.43	—
Copsa mică	12.12	2.36	10.02	—
Micăsasa	12.56	—	6.20	—
Blaşiu	1.30	3.13	6.59	—
Crăciunelŭ	1.45	—	7.15	—
Teiuşŭ	2.11	3.40	7.43	—
Aiudŭ	2.55	4.01	8.29	—
Vinţulŭ de susŭ	3.17	—	8.55	—
Uióra	3.24	—	9.04	—
Cucerdea	3.31	4.24	9 12	—
Ghirisŭ	4.09	4.49	10.23	—
Apahida	5.36	—	12.32	—
Cluşiu (	5.56	5.58	12.59	—
(	6.08	6.08	—	8.00
Nedeşdu	6.29	—	—	8.31
Ghirbĕu	6.45	—	—	8.59
Aghirişŭ	7.00	—	—	9.34
Stana	7.26	—	—	10.16
Huiedinŭ	7.48	7.14	—	11.04
Ciucia	8.28	7.43	—	12 17
Bucia	8.47	—	—	12.47
Bratca	9.06	—	—	1.21
Rév	9.26	8 22	—	2.05
Mező-Telegd	10 01	8.48	—	3.08
Fugyi-Vásárhely	10.20	—	—	3.39
Várad-Velinţe	10.30	—	—	3.55
Oradia-mare (	10.37	9.13	—	4.0[illegible]
(	10.51	9.18	10.37	—
P. Ladány	12.37	10.31	12 59	—
Szolnok	2 58	12.07	4.45	8.22
Buda-pesta	6 00	2.10	10.05	10.30
Viena (	6.35	2.45	10.50	—
(	3.00	8 00	6.05	—

Nota: Órele de nópte suntŭ cele dintre liniile gróse.

Budapesta—Predealŭ

	Trenŭ omnibus	Trenŭ accelerat	Trenŭ omnibus	Trenŭ de persóne	Trenŭ omnibus
Viena	—	7.15	—	—	—
Budapesta	6.47	1.45	3.15	6.20	8.00
Szolnok	10.37	3.44	7.29	9.11	11.40
P. Ladány	1.44	5.21	8.27	11.26	2.31
Oradea mare	5.33	6.41	—	1.28	—
Várad-Velencze	—	—	9.45	2.00	—
Fugyi-Vásárhely	—	—	9.59	2.11	—
Mező-Telegd	—	7.14	10.28	2.34	—
Rév	—	7.42	11.36	3.18	—
Bratca	—	—	12.10	3.41	—
Bucia	—	—	12.43	4.01	—
Ciucia	—	8.31	1.31	4.26	—
Huiedin	—	9.01	2.56	5.08	—
Stana	—	—	3.29	5.27	—
Aghiriş	—	—	4.0[illegible]	5.50	—
Ghirbĕu	—	—	4.18	6.02	—
Nedeşdu	—	—	4.36	6.24	—
Cluşiu (	—	10 0[illegible]	5.05	6.43	—
(	12.05	10.16	—	7.03	—
Apahida	12.31	—	—	7.26	—
Ghiriş	2.16	11.24	—	8.51	—
Cucerdea (	3.12	11.43	—	9.31	—
(	3.32	11.45	—	9.43	—
Uióra	3.41	—	—	9.51	—
Vinţulŭ de susŭ	3.50	—	—	9.58	—
Aiudŭ	4.25	12.08	—	10.24	—
Teiuşŭ	4.50	12.22	—	10.44	—
Crăciunelŭ	5.41	—	—	11.28	—
Blaşŭ	6.09	12.57	—	11.44	—
Micăsasa	6.40	—	—	12.18	—
Copşa mică	7.00	1.27	—	12.36	—
Mediaşŭ	—	1.45	—	1.22	6.01
Elisabetopole	—	2.06	—	1.56	6.40
Sigişóra	—	2.31	—	2.34	7.20
Haşfaleu	—	2.50	—	3.02	8.01
Homorod	—	3.48	—	4.41	10.05
Agostonfalva	—	4.19	—	5 30	11.02
Apatia	—	4.24	—	6.03	11.3
Feldióra	—	4.53	—	6.35	12.14
Braşovŭ (	—	5.20	—	7.14	1.09
(	—	5 3	—	—	1.50
Timişŭ	—	6.07	—	—	2.48
Predealŭ (	—	6.32	—	—	3.23
(	—	7.30	—	—	4.56
Bucurescĭ	—	11.35	—	—	9.40

Teiuşŭ-Aradŭ-Budapesta

	Trenŭ omnibus	Trenŭ omnibus	Trenŭ de persóne
Teiuşŭ	11.09	—	3.56
Alba-Iulia	11.46	—	4.27
Vinţulŭ de josŭ	12 20	—	4.53
Şibotŭ	12.52	—	5.19
Orăştia	1.19	—	5.41
Simeria (Piski)	1.48	—	6.08
Deva	2 35	—	6.39
Branicĭca	3.04	—	7.04
Ilia	3.36	—	7 29
Gurasada	3 50	—	7.41
Zam	4.25	—	8.12
Soborşin	5.09	—	8.49
Bĕrzova	5.56	—	9.29
Conopŭ	6.18	—	9.49
Radna-Lipova	6.57	6 14	10 23
Paulişŭ	7.12	6.30	10.37
Gyorok	7.27	6.47	10.52
Glogovaţŭ	7.56	7.17	11.18
Aradŭ	8.10	7.32	11.32
Szolnok (	2.39	12.00	4 53
(	3.16	12.14	5.10
Budapesta	7.10	2.10	8.16
Viena	—	8.00	6.05

Budapesta-Aradŭ-Teiuşŭ.

	Trenŭ de persóne	Trenŭ acceleratŭ	Trenŭ omnibus
Viena	11.00	7.15	—
Budapesta	8.05	1.45	8.00
Szolnok (	11.02	3.44	11.40
(	11.12	4 02	12 00
Aradŭ	3 37	7 53	5.25
Glogovaţŭ	4.13	—	6 19
Gyorok	4.38	—	6.46
Paulişŭ	4.51	—	7.00
Radna-Lipova	5.10	—	7.23
Conopŭ	5.38	—	7.51
Bĕrzova	5.57	—	8.10
Soborşin	6.42	—	5.58
Zam	7.14	—	9.28
Gurasada	7.43	—	9.56
Ilia	8.01	—	10.17
Branicĭca	8.21	—	10.38
Deva	8.47	—	11.05
Simeria (Piski)	9.05	—	11.23
Orăştiă	10 10	—	12.24
Şibotŭ	10.43	—	12.53
Vinţulŭ de josŭ	11.04	—	1.22
Alba-Iulia	11.19	—	1.40
Teiuşŭ	12 05	—	2.24

Aradŭ-Timişóra

	Trenŭ omnibus	Trenŭ de persóne	Trenŭ de persóne
Aradŭ	6.00	12.55	8.25
Aradulŭ nou	6.25	1.21	8.36
Németh-Ságh	6.50	1.46	8.54
Vinga	7.19	2.18	9.13
Orczifalva	7.38	2.36	9.25
Merczifalva	7.56	2.53	9 36
Timişóra	8.42	3.40	10.06

Simeria (Piski) Petroşenĭ

	Trenŭ de persóne	Trenŭ omnibus	Trenŭ omnibus
Simeria	6 30	11.50	2.23
Streiu	7 05	12.27	3.00
Haţegŭ	7 53	1.19	3 49
Pui	8.46	2.10	4.4[illegible]
Crivadia	9.33	2.57	5.28
Baniţa	10.11	3.35	6.07
Petroşenĭ	10.43	4.04	6.[illegible]9

Timişóra-Aradŭ

	Trenŭ de persóne	Trenŭ de persóne	Trenŭ omnibus
Timişóra	6.07	12.25	5.00
Merczifalva	6.40	1.16	5.50
Orczifalva	6.51	1.34	6.07
Vinga	7.08	2.04	6.32
Németh-Ságh	7.23	2.25	6 53
Aradulŭ nou	7 40	2 54	7.24
Aradŭ	7 50	3 10	7.40

Petroşenĭ—Simeria (Piski)

	Trenŭ omnibus	Trenŭ omnibus	Trenŭ de pers.
Petroşenĭ	6 49	9 33	5.[illegible]8
Baniţa	7.27	10.14	6.0[illegible]
Crivadia	8.06	10 54	6.45
Pui	8.50	11 37	7.[illegible]5
Haţegŭ	9.31	12.17	8.02
Streiu	10.16	12 58	8.44
Simeria	10.53	1,35	9.15

Tipografia ALEXI, Braşovŭ.